

ZIŅOJUMA PAR APVIENOŠANOS SAGATAVOŠANA

GUNTA LOKASTOVA,

ZAB "Eversheds Sutherland
Bitāns" vecākā juriste

Ja krīze uzņēmumu ietekmējusiniecīgi vai pat uzlabojusi tā konkurētspēju, uzņēmums šobrīd meklē iespējas attīstīt un paplašināt darbību. Savukārt uzņēmumiem, ko krīze skārusi smagāk, var būt jādodomā par biznesa restrukturizāciju vai pat biznesa, tā daļas vai atsevišķu aktīvu pārdošanu.

Pirms lielāku darījumu īstenošanas var būt jāsaņem konkurences tiesību uzraugošās iestādes atļauja. Šajā rakstā noskaidrosim, kā praktiski īstenot šo procesu, analizējot, kurai iestādei jāziņo par iecerēto darījumu un kas jāņem vērā, lai sagatavotu sekmīgu ziņojumu. Uzzināsim, kas jāievēro, lai veiksmīgi vadītu ar apvienošanās darījuma paziņošanu saistītos riskus.

KAM JĀZIŅO?

Par lielāko daļu apvienošanās darījumu, kas notiek Latvijā vai Baltijā, jāziņo atbilstošās valsts konkurences tiesības uzraugošajai iestādei. Latvijā par darījumu jāziņo Konkurences padomei (KP), ja izpildās divi apgrozījuma kritēriji, proti, kopējais apvienošanās dalībnieku apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā Latvijas teritorijā bijis virs 30 milj. eiro un vismaz divu dalībnieku apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā Latvijas teritorijā bijis virs 1,5 milj. eiro. Igaunijā šīs robežvērtības iepriekšējā finanšu gadā ir attiecīgi 6 milj. eiro un 2 milj. eiro, bet Lietuvā – 20 milj. eiro un 2 milj. eiro. Izpildoties šim apgrozījumu robežvērtībām, par apvienošanās darījumu jāziņo atbilstošās valsts konkurences iestādei.

Tomēr jāņem vērā, ka paralēli nacionālajiem ziņošanas režīmiem pastāv arī Eiropas Savienības (ES) ziņošanas režīms. Ja izpildās ES līmeņa paziņošanas kritēriji, par apvienošanās darījumu jāziņo Eiropas Komisijai (EK). EK izvērtē plānotā apvienošanās darījuma ietekmi uz ES tirgu kopumā, un

nacionālajām konkurences iestādēm šajā procesā ir tikai konsultatīva loma. ES līmeņa apgrozījuma sliekšņi saistīti ar apvienošanās dalībnieku apgrozījumu iepriekšējā finanšu gadā pasaulē un ES dalībvalstīs.

Ir divi gadījumi, kad rodas pienākums EK ziņot par apvienošanās darījumu. Pirmkārt, tas jā dara, ja kopējais pasaules apgrozījums ir virs 5 mljrd. eiro un vismaz divu dalībnieku apgrozījums ES ir virs 250 milj. eiro. Otrkārt, jāziņo tad, ja kopējais pasaules apgrozījums ir virs 2,5 mljrd. eiro, vismaz divu dalībnieku apgrozījums ES ir virs 100 milj. eiro un vismaz trīs ES dalībvalstīs kopā veidojas apgrozījums virs 100 milj. eiro un ne mazāk kā 25 milj. eiro katrā. ES apgrozījumu robežvērtības šķiet ievērojamas, tomēr, īstenojot lielākus darījumus, būtiski tās pārbaudīt, jo katrai nacionālajai konkurences tiesības uzraugošajai iestādei un EK ir atšķirīgas prasības saistībā ar ziņojumā ietveramo informāciju, kā arī var atšķirties procesuālais ietvars un laiks lēmuma pieņemšanai.

Turpmākie ieteikumi, kā sagatavot veiksmīgu ziņojumu, apkopot gadījumam, kad konkurences tiesības uzraugošā iestāde, kam jāziņo par apvienošanās darījumu, ir KP.

PRIEKŠIZPĒTE

Lai veiksmīgi vadītu ar KP atļaujas saņemšanu saistītos riskus, jau brīdī, kad skaidrs, ka par konkrēto apvienošanās darījumu būs jāsaņem atļauja no KP, ieteicams veikt priekšizpēti. Tā jāveic jau mērķa sabiedrības (vai atsevišķu

aktīvu) padziļinātās izpētes ietvaros pirms darījuma īstenošanas, lai laikus identificētu riskus, kas saistīti ar atļaujas saņemšanu no KP.

Priekšizpēte var atšķirties atkarībā no konkrētās apvienošanās specifikas. Piemēram, ja identificēts, ka konkrētajā industrijā apkopoti dati par kopējo tirgus apjomu, iespējams noteikt aptuvenas aplēses par apvienošanās dalībnieku tirgus daļām. Tāpat, ja iegādājas aktīvus vai iegūst to nomas tiesības (piemēram, veikalu, aptiekas vai degvielas uzpildes staciju telpas), iespējams pirmšķietami identificēt lokālos tirgus, kur varētu būt problēmas iegūt konkrētos aktīvus.

Priekšizpēte var palīdzēt pieņemt informētu lēmumu par KP atļaujas saņemšanas iespējām un identificēt iespējamās problēmas. Piemēram, ja ir liela varbūtība, ka atsevišķu biznesa daļu vai aktīvus varētu neizdoties iegūt, šo informāciju var izmantot jau iegādes sarunu laikā, vienoties par cenu un strukturējot darījumu.

LĒMUMA PIENĒMŠANAS TERMIŅŠ

Konkurences likumā (KL) ietvertie vispārīgie termiņi KP lēmuma saņemšanai ir viens līdz četri mēneši (KL 16. panta 1. un 2. daļa). Praksē ir uzskats, ka lēmuma saņemšanai no KP jāparedz viens mēnesis, tomēr šāda pieeja ir ne tikai nepareiza, bet pat bīstama.

Pirmkārt, neveicot padziļinātu priekšizpēti, retos uzņēmuma gadījumos iespējams ar lielu varbūtību pieņemt, ka konkrētais apvienošanās darījums nav problemātisks un atļauju apvienošanās īstenošanai iespējams saņemt viena mēneša laikā. Otrkārt, ja pēc pirmā mēneša no KP saņem nevis īsu lēmumu par apvienošanās darījuma atļaušanu, bet lēmumu par lietas izpētes pagarināšanu, process ieilgst. Treškārt, jāņem vērā vēl vairāki citi ar ziņojuma sagatavošanu vai izskatīšanu KP saistīti termiņi.

PIRMS ZIŅOJUMA IESNIEGŠANAS

Lai sagatavotu kvalitatīvu ziņojumu, nepieciešams laiks, un to nevar izveidot

pāris dienu laikā. Ziņojuma sagatavošanai nepieciešama arī efektīva komunikācija starp iesaistītajām pusēm. Ziņojuma sagatavotājiem jāapkopo informācija no publiski pieejamiem resursiem, piemēram, par katra apvienošanās darbinieka grupas struktūrā ietilpstošajām sabiedrībām, konkurences iestāžu iepriekšējo praksi konkrētā tirgus definēšanā, tirgus apjomiem, specifiku un dalībniekiem. Tāpat jāveic intervijas ar apvienošanās dalībnieku pārstāvjiem. No apvienošanās dalībnieku pārstāvjiem nepieciešama ātra reakcija uz informācijas pieprasījumiem, informācijas apkopošana dažādos dažkārt pat ikdienā neierastos griezumos, kā arī iespēja veltīt pietiekamu laiku, lai pārskatītu, papildinātu un komentētu ziņojuma projektu.

Efektīva un pārdomāta ziņojuma sagatavošana ir būtiska, jo tās ietvaros veic pieņēmumus par ziņojumā iekļaujamās informācijas apjomu. Vairākas iespējas KP iesniegt saīsināto ziņojumu saistītas, piemēram, ar apvienošanās dalībnieku tirgus daļu aplēsēm un darbības nepārklāšanos, ko ne vienmēr viegli pirmšķietami identificēt. Tomēr, ja tas izdodas, iespējams būtisks laika un finanšu resursu ietaupījums, jo saīsinātais ziņojums nozīmē ne tikai mazāku sniedzamās informācijas apjomu, bet arī mazāku valsts nodevu par ziņojuma izskatīšanu.

Tāpat svarīgi paredzēt laiku sākotnējai komunikācijai ar KP pārstāvjiem. KP piedāvā izmantot dažādu konsultāciju iespējas, uzsverot, ka sadarbībai, īpaši pirms ziņojuma iesniegšanas, ir būtiska ietekme uz ziņojuma izvērtēšanas operativitāti. Tirgus dalībnieki aicināti savlaikus informēt KP pārstāvjus par paredzēto apvienošanās īstenošanu un pirms ziņojuma iesniegšanas izmantot konsultāciju iespējas, lai atrisinātu jebkurus jautājumus, kas saistīti ar ziņojuma iesniegšanu (KP Ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanās sastādīšanas vadlīniju 8. punkts).

Samērā daudz laika var būt jāvelta arī tehniskiem uzdevumiem, tostarp tam, lai sagatavotu atbilstošos pielikumus, identificētu ierobežotas pieejamības informāciju un izteiktu pamatotus lūgumus tās aizsardzībai, kā arī organizētu

Latvijā par apvienošanās jāziņo KP, ja izpildās divi apgrozījuma kritēriji, proti, kopējais apvienošanās dalībnieku apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā Latvijas teritorijā bijis virs 30 milj. eiro un vismaz divu dalībnieku apgrozījums iepriekšējā finanšu gadā Latvijas teritorijā bijis virs 1,5 milj. eiro.

Nepareizi vadot ar KP atļaujas saņemšanu saistītos riskus, sākotnēji paredzētais viens mēnesis atļaujas saņemšanai var kļūt par ilgstošu “sāpi” teju pusgada garumā ar skumjām beigām.

sagatavoto dokumentu parakstīšanu un iesniegtu tos KP. Tāpat nedrīkst atlikt par apvienošanās ziņojuma izskatīšanu noteiktās valsts nodevas samaksu.

ZIŅOJUMA IZSKATĪŠANAS PROCESS

Sākotnējais ziņojuma sagatavošanas posms ir kritisks, jo pēc tam, kad ziņojums iesniegts KP, nekas vēl nav beidzies. KP lietas izpēti par plānoto apvienošanās darījumu ierosina un izpēti procesu sāk, ja ziņojumā ietvertā informācija ir pilnīga. Piecu darbadienu laikā pēc ziņojuma iesniegšanas KP informē iesniedzēju, vai ziņojums atbilst visām likuma prasībām, ir pilnīgs un pieņemts izskatīšanai (Ministru kabineta noteikumu Nr. 800 “Kārtība, kādā iesniedz un izskata pilno un saīsināto ziņojumu par tirgus dalībnieku apvienošanās” 4. punkts). Tas nozīmē, ka tikai pēc tam, kad no KP saņemta vēstule par iesniegtā ziņojuma pilnīgumu un izpēti procesa uzsākšanu, sācies likumā noteiktais viena līdz četrus mēnešu termiņš.

Kad pagājis mēnesis no ziņojuma iesniegšanas brīža, iespējams veikt pieņemumus par tālāko lietas virzību. Pirmais iespējamais scenārijs – no KP saņemta atļauja īstenot apvienošanās darījumu, tādējādi KP nav identificējis nekādas problēmas. Otrais scenārijs – saņemts lēmums par papildu izpēti uzsākšanu, kas nozīmē, ka, visticamāk, KP identificējis bažas/problēmas un varētu pieprasīt papildu informāciju. Šī scenārija gadījumā ir svarīga apvienošanās dalībnieku proaktīva rīcība, maksimāli sniedzot visu KP pieprasīto informāciju un, iespējams, papildu ziņas, kas varētu noderēt padziļinātās izpēti ietvaros.

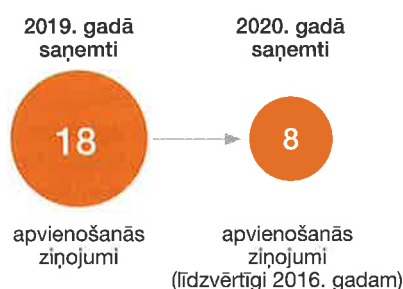
Ja identificētas nopietnas bažas/problēmas, tuvojoties četrus mēnešu termiņam, no KP sagaidāma vēstule, kurā raksturotas padziļinātās izpēti ietvaros identificētas problēmas un iekļauts lūgums sniegt viedokli. Tas ir signāls, ka konkrēto darījumu varētu aizliegt, ja vien netiks rasts risinājums KP identificētajām bažām, proti, ja apvienošanās dalībnieki neuzņemsies papildu saistības, lai novērstu identificētas bažas. Lai izvērtētu saistības, gala lēmuma pieņemšanas termiņu var pagarināt vēl par 15 darba dienām (KL 16. panta 2. daļa).

Tomēr apvienošanās dalībniekiem jau laikus ieteicams domāt par papildu saistību piedāvājumiem, kas risinātu KP identificētas problēmas. Saistības var būt vai nu strukturālas (piemēram, atteikties iegūt biznesa daļu vai kādus konkrētus problemātiskus aktīvus), vai arī saistītas ar apvienošanās dalībnieku darbībām (piemēram, apņemties piemērot vienotus cenošanas principus, nodrošināt obligātās piegādes u.c.).

SVARĪGI ATCERĒTIES

Nepareizi vadot ar KP atļaujas saņemšanu saistītos riskus, sākotnēji paredzētais viens mēnesis atļaujas saņemšanai var kļūt par ilgstošu “sāpi” teju pusgada garumā ar skumjām beigām, t.i., neiegūtot kāroto rezultātu. Savukārt, apzinoties priekšizpēti iespējas un tās būtisko nozīmi, paredzot kritiski nepieciešamo laiku efektīva ziņojuma sagatavošanai, kā arī pārzinot ar KP izpēti procesu saistītos specifiskos aspektus, jebkuram uzņēmumam iespējams šos riskus vadīt efektīvi.

CIK AKTĪVI NOTIEK APVIENOŠANĀS?

Avots: Konkurences padome

2016.-2020. gadā notikušas tikai **2** aizliegtas apvienošanās jeb **13%** no visām